

"נָבַל תִּבְל" - עצת יתרו באה ב'אי-חור'...

ספר שמות פרק יח

[יח] נָבַל תִּבְל גַּם אַתָּה גַּם הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי כָבֵד מִמֶּךָ הַדְּבָר לֹא תִּוְכַל עֲשׂוֹהוּ לְבַדְּךָ:

רש"י:

נבל תבל – כתרגומו.

- ולקונו לשון כמיסה פלויקטר"א.
- כמו (ירמיה ח) והעלה נבל. (ישעיה לד) כנבול עלה מגפן וגו'
- שהוא כמוש ע"י חמה וע"י קרח וכחו תש ונלחה:

וצריך להבין:

1. אם רצה לבאר את משמעו הביטוי 'נבילה' למה העתיק כפל הלשון?
2. לאחר שביאר: כתרגומו [מילאה תלאה – מל' עייפות] והוסיף 'כמישה' וגם תרגום לצרפתית עדיין נזקק לשני פסוקי סימוכין לשרש נ.ב.ל.?
3. מדוע הקדים ירמיהו לישעיהו?
4. לאחר כ"ז בא ללמדנו פרק באגרונומיה [כיצד מתרחשת 'נבילת עלים' מקור או מחום]!?! אף שמדובר ב'שם המושאל'!...

בהמשך - יתרו מתרה במשה שהנהגתו עלולה להוביל להתמוטטותך וגם מי עוד?

גם אתה – לרבות אהרן וחור וע' זקנים:

והוא פלא גדול:

כל פרשת עצת יתרו אירעה 'ויהי ממחרת' ופירש"י: **ממחרת יום הכיפורים** [כלומר 80 יום לאחר חטא העגל!]

והלא פירש רש"י שמות לב, ה.

(ה) וירא אהרן – שהיה צו רוח חיים ...

ומדרכו צויקרא רצה דברים הרבה ראה אהרן ראה חור צו אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו!

כיצד א"כ כלל יתרו גם את חור ב'מאויימים' לנבול אף שכבר עברו 80 יום מאז רציחתו? הלא עברו עצת יתרו באה ב'אי-חור'!?!...

•

[כפי שהקשו אמנם מפרשי רש"י ותשובתם שכאן מפרש לפי מ"ד יתרו קודם מ"ת בא ועדיין לא נהרג חור – וזה דוחק! כי עצתו נאמרה קודם שילוחו לארצו, שהיה בשנה שניה]

וראה זה פלא! שבסיום עצתו מסכם יתרו:

ספר שמות פרק יח

(כג) אַם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה תַעֲשֶׂה וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וַיְכַלְתָּ עִמָּד וְגַם כָּל הָעָם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם:

לפתע נזכר רש"י להשמיט מאלו ש'יבואו על מקומם בשלום' את 'חור' ומחליפו ב'נדב ואביהו'... ח"ל רש"י:

וגם כל העם הזה – אהרן נדב ואביהו ושבעים זקנים הנלוים עתה עמך (מכילתא):

והביאור בפשטות הוא:

בפסוק יח. מזהירו יתרו שאם ימשיך להיות דן יחידי, עלול לנבול גם אתה [בנוסף] לאלו שכבר נבלו בעבר! ומי הם שכבר נבלו?

לרבות אהרן וחור וע' זקנים:

כי עמדו אז רק 71 זקנים לבדם מול שישים רבוא ולא יכלו לעצורם, אילו היו אז הירארכיה של 'שרים' כעצת יתרו היו 78.600 ממונים שיעצרו בעם – הרוצה אתה משה 'ליבול' כמוהם!?

יתרו 'גילה את אמריקה'!...

היתכן שמשה רבנו לא הבין מעצמו, שבהכרח להציב 'פירמידת-שופטים', עד שבא יתרו [אורח לרגע רואה כל פגע] והציע את ה'ריפורמה המשפטית'...?

על כרחך, משה מהיבט שלו סבור היה שכל ענייני העברת התורה לישראל צריכים לעבור דרכו אישית – ברמה הכי נעלית!

[למרות שבאמצעות 'ממוצעים' הקליטה של המקבלים תהא 'פנימית' יותר, אבל העוצמה אלוקית לא תהא כמו ממשא אישית]

אבל הקב"ה מתוך ראיית העתיד המליץ למשה לקבל את 'עצת יתרו', שהרי לא לעולם יהיה משה עמהם, להעלותם לדרגתו הוא! ואז תהא 'פירמידת המשפיעים' יעילה יותר לקליטתם הפנימית!

ומה שמה עצמו לא חשש למצב העתידי – הרי מלבד זאת שרועה ישראל ישנה את הנהגתו, עקב מצב שיתהווה לאחר הסתלקותו, הוא חידוש!

הנה לפי המצב באותה עת, קודם שחטאו, היה משה עצמו אמור להכניסם לארץ לגאולה [צחית]

אבל הקב"ה העדיף שקבלתם את דברי התורה תהיה לפי כליהם הם, באמצעות 'משפיעים' בדרגתם ולא רק ישירות מה'רבי'...

ומתי אין ענבים בגפן ותאנים בתאנה? בחורף! שאז נבילת-העלה, משמעה: שלכת, נשירת העלים.

השני מישעיהו (לד, ת.ד): וְנִמְקוּ כָּל צִבָּא הַשָּׁמַיִם וְנִגְלוּ בַּסֶּפֶר הַשָּׁמַיִם וְכָל צִבָּאָם יְבוֹל בְּנֶבֶל עָלָה מִגֶּפֶן וּכְנַבְלַת מִתְאֲנָה:

רש"י שם:

וכנובלת מתאנה – כמוסה צאנן קרויה נוכלת וזהו שפירשו רבותינו (זכרות מ) מאי נוכלות בוסלי כומרא שנתבסלו כומר לאחר לקיטתן לוצרן ומתחממות ומתבסלות: וזאת בעונת הקיץ!

רומז רש"י שזו בעבר שני סוגי 'נבילה':

• 'חור שנהרג' – נבילתו כמו 'שלכת' בחורף, נשר לגמרי מאילן החיים]

• 'אהרן והזקנים' – נבלו כמו בקיץ, שנותרו בחיים, אך נחלשו ונכנעו ללחץ העם

ומאחר ש'הריגת חור' היא היתה ה'סיבה' שקדמה ל'מסובב': חולשת דעתו של אהרן [והזקנים שעמו] – שנענה לדרישת העם 'עשה לנו אלהים'.

לכן הביא רש"י – היפך הסדר התנכ"י – את הפסוק בירמיהו תחילה [הרומז ל'שלכת' של 'חור'] ולאחמ"כ הפסוק בישעיהו [הרומז ל'כמישה' של אהרן והזקנים].

משא"כ בסיכום עצתו בפסוק כג: מצייר יתרו את ההווה והעתיד הוורוד לאחר מינוי הירארכיית רבבות ממונים אז 'יכלת עמוד' בעתיד וגם מי עוד יעמוד?

חרזן נדב ואזיהוא ופנעיס זקנים
הנלוים עתה עמך

[וזו ההבדל בין 'גם אתה' ל'אתה וגם']

הקשר הרציף

בין ד"ה 'נבל תבל' לד"ה 'גם אתה'

לאחר שמבאר רש"י כ'תרגומו' שמדובר בשם המושאל ל'עייפות' – נשאלת השאלה: לשם מה נוקט הכתוב השאלה מעולם ה'צומח'?

שני אופני 'נבילת-עלים'

לכן מרחיב רש"י שישנם שני מצבים של 'נבילת-עלים' מסיבות שונות:

בחורף – העלים בשלכת נושרים מה'קור'.
בקיץ – העלים כומשים על העץ מה'חום'.

וכדי להוכיח ששני הסוגים קרויים 'נבילה' נזקק רש"י לשני סימוכין [מכל סוג]:

הראשון מירמיהו (ח, יג): אֶסֶף אֶסְיִפִּים נָאִם יְדוּד אֵין עֲנָבִים בְּגֶפֶן וְאֵין תְּאֲנִים בְּתֵאֲנָה וְהָעֵלָה נְבֵל וְאַתָּן לָהֶם יַעֲבְרוּם:

